

– Dette er døden for pelsdyrbr

Prisen på pelsdyrfôr vil stige kraftig, og tvinge oppdretterne til å slutte, tror daglig leder ved Pelsdyrfôr Hamar.

PELSDYRMELDINGA

Tekst: Linda Sunde

Det skal kun være to mink per bur, foreslår regjeringa i sin nye pelsdyrmelding. I dag er det vanlig å ha tre og fire dyr per bur.

– Det vil få kjempestore konsekvenser, sier Kjell Birklund, daglig leder ved Pelsdyrfôr Hamar SA.

Bedriften har 56 medlemmer, som til sammen har rundt 34 000 minktisper og 2500 rever.

Birklund tror ikke medlemmene har råd til å bruke flere millioner kroner hver på å bygge ut, slik at de kan opprettholde dagens dyretall.

Dermed vil det bli en betydelig nedgang i antall dyr de skal levere fôr til. I dag koster fôret 3,55 kroner per kilo. Men med mindre volum, øker prisen.

– Selv om vi sier opp folk og gjør alt vi kan for å redusere fôrprisen, må fôrprisen nærme seg 5 kroner. Det sier seg selv at det er døden for bransjen. Det finnes ikke økonomi da, sier Birklund.

– Har ikke sjans

Birklund tror ikke forbudet vil tre i kraft allerede fra 2017, men bruker året som et eksempel.

– Trer det i kraft i 2017, vil det bli en halvering av minken da. Da går produksjonen vår så mye ned at vi allerede i 2017 er oppe i rundt 4,85 kroner per kilo fôr. I tillegg gir kanskje noen seg på grunn av alder, og noen som ellers hadde utvidet til flere dyr, lar være. Da er vi oppe i rundt 5 kroner, sier han.

– Hvordan er konkurransekraften til pelsbøndene da?

– De har ikke sjans. De taper penger, og slutter, sier Birklund.

– Revene med i dragsuget

– Flesteparten av minkoppdretterne blir borte, og da klarer ikke de som ønsker å fortsette, å fortsette heller. Det blir for dyrt. Jo flere som blir borte, jo høyere blir fôrprisen. Det virker som politikerne ikke hadde tenkt på fôrprisen, da de la fram forslaget, sier Birklund.

Minkkravet vil også få konsekvenser for dem som har rev, sier han.

– Vi kan ikke fortsette å levere fôr til dem til

den samme prisen som i dag. Så alt går med i det samme dragsuget, sier Birklund.

Jo færre dyr som blir igjen, jo høyere blir prisen. Den spiralen går ikke i lengden, mener han.

– Sånn kan man ikke holde på. Jeg tipper at styret kommer til å si stopp. Da får ikke resten fôret sitt, heller, sier Birklund.

Kjell Birklund

Avventer politisk behandling

Det er tre førkjøkken i Norge. Einar Aarak er fungerende daglig leder ved Midt-Norsk Fôr.

– Vi avventer politisk behandling før vi trekker konklusjoner for drifta, sier han.

«De har ikke sjans. De taper penger, og slutter»

Kjell Birklund

I deres område er minkandelen mindre enn ved Pelsdyrfôr Hamar.

– Men hvis fôrmengdene går ned, vil det gi utslag på pris, bekrefter Aarak.

Forventer sammenslåing

Jonny Gjersvik hadde sin tredje dag som fungerende leder i Rogaland Pelsdyrfôr SA, da han fikk pelsdyrmeldinga i fanget.

– Vi må prøve å ha en konkurransedyktig pris. Skinnet skal selges på verdensmarkedet, og er vi ikke konkurransedyktige, er det ikke liv laga, sier han.

Han forteller at de tre førkjøkkenene skal møtes 1. desember.

– Da skal vi diskutere om det er noe vi kan samarbeide om, som gjør at vi kan holde prisen nede. Vi skal snu de steinene som kan snus, og se på hele logistikken, om vi kan rasjonalisere. For vi er nødt til å være konkurransedyktige. I framtida tror jeg Midt-Norsk Fôr og Hamar må slå seg sammen, slik at det bare blir to førsentraler i Norge, sier Jonny Gjersvik. ■

Norske bønder støtter pelsoppdrett

Pelsdyroppdrett bør ikke forbys i Norge, mener bøndene.

Det viser spørreundersøkelsen Trender i norsk landbruk, som Norsk senter for bygdeforskning gjennomfører annethvert år.

«Pelsdyroppdrett bør forbys i Norge» var en av påstandene 1251 bønder tok stilling til i februar i år.

11 prosent var «helt enig» mens 8 prosent var «delvis enig». På den andre siden var 45 prosent «helt uenig» og 18 prosent «delvis uenig».

Bøndene har likevel blitt litt mer skeptiske til pelsdyroppdrett de siste årene, viser undersøkelsen.

Den avslører også markante kjønnsforskjeller: 18 prosent av kvinnene som har svart, er helt enig i at pelsdyroppdrett bør forbys i Norge, mens andelen blant mennene bare er 9 prosent.

Tilsvarende svarer 30 prosent av kvinnene og 48 prosent av mennene at de er helt uenige i påstanden.

Av de ulike produksjonene er det melkebøndene som er minst skeptiske til pelsdyroppdrett.

Undersøkelsen er en del av prosjektet «Landbruk i endring». ■

Dale avviser investeringshjelp

Med det nye kravet må pelsnæringa investere for en halv milliard kroner for å kunne fortsette å ha like mange dyr som i dag, viser anslag gjort av Mattilsynet.

Landbruksminister Jon Georg Dale vil ikke åpne for å gi investeringsstøtte til næringa som kompensasjon for strengere reguleringer.

– Nei. Utgangspunktet for krava er at vi skal ha tilstrekkelig god dyrevelferd. Dette burde næringa tatt ansvar for før, men det er ikke gjort tilstrekkelig av alle aktører, sier Dale til Nationen.

– Det kan bli ei sak i jordbruksforhandlingene, så det er ikke opp til meg alene, men jeg vil ikke ta initiativ til det, sier han. ■

Har det tungt: Magne Sørby tror ikke han klarer å få lønnsomhet i pelsdyrfarmen sette familieøkonomien over styr, sier Sørby. (Foto: Privat)

ansjen

Kroken på pelsdyrdøra for Magne

Forslaget fra regjeringa er enda verre enn et pelsdyrforbud, mener Magne Sørby. Han ser ingen utvei, og tror han må legge ned.

PELSDYRMELDINGA

Minkbonde Magne Sørby i Moelv har hatt tøffe dager og netter etter at regjeringa la fram pelsdyrmeldinga.

– Jeg hadde ikke i min villeste fantasi trodd at regjeringa skulle legge fram det verst tenkelige, som de gjorde, sier han.

Å legge ned hele næringa hadde vært bedre, mener oppdretteren.

– Ved en styrt avvikling gir staten en viss kompensasjon fordi de vil bli kvitt næringa. Det verst tenkelige er en kaldkveling, ned i knestående, sier minkoppdretteren.

Onn spiral

Sørby hadde tidligere 1000 tisper. Men for fire år siden bygde han en ekstra hall, slik at han i dag har 1850 tisper.

– Hvis jeg må ned til to dyr av forskjellig kjønn per bur, er jeg nede på 1000 tisper igjen. Det betyr at de 3-4 millionene hallen kostet, er bortkastede penger, sier han.

– Skal jeg bygge slik at jeg kan fortsette med samme antall dyr som i dag, må jeg bygge for 4-5 millioner kroner. Slik jeg leser meldinga må jeg i tillegg ansette en ekstra mann, på grunn av økte krav til sosialisering, oppfølging og aktivitet. I tillegg kommer andre, mindre investeringer. Det lukter allerede dårlig økonomi, sier Sørby.

Det aller verste tror han likevel blir økte førkostnader. Sammen med Kjell Birklund i Pelsdyrfør Hamar har han regnet ut at når førproduksjonen halveres, må prisen opp 36 prosent.

– Det blir en ond spiral. Noen gir seg. Når førprisen går opp så mye, blir andre tvunget til å slutte på grunn av dårlig økonomi, sier Sørby.

Familieøkonomien over styr

Han har tenkt mye siden den dagen pelsdyrmeldinga ble lagt fram.

– Jeg sover dårlig om natta. Jeg har ligget og tenkt på det: Jeg får ikke lønnsomhet i farmen med disse endringene. Da kan jeg velge å fortsette, med stor risiko for å gå med underskudd, eller å legge ned.

– Jeg har prøvd å tenke på alle muligheter, men jeg har ikke klart å komme på noen annen løsning enn at dette betyr kroken på døra, sier han.

Det er vanskelig for Sørby, som for bare fire år siden investerte millioner.

– Dette kommer til å sette familieøkonomien over styr.

Kona og jeg arbeider begge på gården, og vi har to barn, forteller han.

Pengene han investerte, får han ikke igjen.

– Alle, utenom de som har ekstra dyre stålhaller, har bygg som ikke er egnet til annet enn pelsdyrproduksjon. Så verdien blir borte over natta. Å ta dem ned og eksportere dem er ikke noe å tenke på. Det blir for dyrt, sier Sørby.

– Du har det tungt nå?

– Ja, jeg har det tungt. Tenk deg selv hvis jeg tok fra deg levebrødet. Jeg tror de fleste mennesker ville tatt det tungt.

Ødelegger konkurranseevnen

Sørby tror ikke landbruksminister Dale hadde tenkt over at førprisen ville stige, da han la fram meldinga.

– Hvis han ikke har tenkt på det, er det en tabbe. Har han regnet på det og skjønt det, da kommer konspirasjonstankene: Lager de forslaget så dårlig som det går an, for å tvinge oss i kne - slik at bransjen blir lagt ned av seg selv, fordi de har ødelagt konkurranseevnen vår, spør Sørby seg.

«Jeg har det tungt. Tenk deg selv hvis jeg tok fra deg levebrødet»

– Jeg tror ikke det. Jeg tror Dale har gjort sitt beste for at vi skal få fortsette. Men da har han forregnet seg, og ikke tenkt på hva som skjer når førkostnaden stiger så mye. Det er det som aller mest sparker beina vekk under oss, sier Sørby.

– Dette er det definitivt verste scenarioet. Jeg hadde i min villeste fantasi ikke trodd at forslaget skulle bli så destruktivt, sier han.

Riktignok er det mange som har to mink i hvert bur i Danmark, men de fleste dansker har ikke klatrebur i to etasjer, påpeker Sørby.

– Noen få har investert i klatrebur i Danmark. De har fire dyr i hvert bur, sier han.

– Vi har ingen mulighet til å være konkurransedyktige. Rammebetingelsene er ødelagt med disse endringene, sier Magne Sørby. ■

Snakker med fortvila pelsbønder

Rammevilkårene som ligger i pelsdyrmeldinga vil føre til en ukontrollert avvikling av næringa, mener Norges Pelsdyrslag.

– Hvis dette blir det endelige resultatet, har vi ikke en pelsdyrnæring om noen år, sier styreleder Bertran Trane Skadsem til Bondebladet.

– Det er en del som har det tøft nå. Jeg har selv snakket med folk som er fortvila. Jeg tror veldig mange vil bli nødt til å avvikle. De har lagt driftsplanene sine, bygd, og har investeringsplaner der et visst antall skinn skal produseres. Når antallet må halveres, går det ikke ihop. Det betyr igjen at førprisen kommer til å gå opp, sier Skadsem.

Mange har lån de blir sittende med, om de legger ned.

– Men kanskje er det en enda dårligere løsning å produsere med underskudd, i tillegg til lånet, sier Skadsem.

Det er rundt 150 minkoppdrettere i Norge. Rundt 95 prosent har dyra i grupper. ■

med endringene regjeringa har foreslått. – Dette kommer til å